

Barne-, likestillings- og inkluderingsdep.
Postboks 8036 Dep.

0030 OSLO

Deres ref.
13/4712

Vår ref / Saksbehandler
14/1592-2 F43 &13
Kristin Skogli / tlf. 23064317 / 98696680

Dato:
19.03.2014

HØRING - FORSKRIFT OM BARNES RETT TIL MEDVIRKNING OG BARNES MULIGHET TIL Å HA EN SÆRSKILT TILLITSPERSON

Fagforbundet er positive til at departementet ønsker å styrke barn og unges medvirkning i barnvernet. Vi er likevel usikre på om ordningen med tillitsperson er et treffsikkert og tilstrekkelig tiltak for å oppnå dette.

Hvis en virkelig skal ta barn i barnevernet og deres rett til medvirkning og trygghet på alvor, må det legges bedre til rette for at ansatte i kommunalt barnevern kan ivareta disse grunnleggende behovene. De ansatte skal være allierte som følger barnet over tid, og bygger opp et tillitsforhold gjennom tilgjengelighet, respekt og barnevernfaglig bistand. Det er viktig at disse faglige målsetningene ivaretas og styrkes, og at en slik rolle ikke blir overlatt til tillitspersonen. Fagforbundet vil derfor presisere at det også må settes inn andre tiltak, i tillegg til ordningen med tillitsperson.

Fagforbundet etterlyser mer fokus på hvordan en skal legge til rette for rammevilkår som fremmer gode og robuste fagmiljø og tjenester i kommunal førstelinje. Dette er nødvendig for at barn i barnevernet skal få reell medvirkning. Fagforbundet ser ordningen med tillitsperson som et forsøk på å demme opp for at barneverntjenesten for ofte ikke lykkes i sin mest grunnleggende oppgave, nemlig å gi barnet trygghet.

Fagforbundet ønsker at barn i barnevernet skal få mulighet til å bli trygge nok til å medvirke. Vi ønsker at ordningen med tillitsperson følges av en reform som sikrer barna langvarige relasjoner og mer stabilitet fra det offentlige hjelpeapparatet. Fagforbundet etterlyser en styrking og kvalitetsforbedring av barneverntjenestene som gjør at barna opplever de ansatte i barnevernet som tillitspersoner.

I det følgende vil vi utdype dette standpunktet, og kommentere forslaget til forskriftstekst.

Tillitsperson - Enda en person å forholde seg til

Barn i barnevernet har mange forskjellige voksne å forholde seg til. Foreldre, fosterforeldre, institusjonspersonale på ulike institusjoner, tilsynsførere, helsepersonell, saksbehandlere, talsperson i Fylkesnemnda, og nå tillitspersonen. Når vi også vet at mange barn blir utsatt for

mer enn en flytting, og at utskiftningen av saksbehandlere er høy, vil Fagforbundet understreke behovet for å lage en ordning som bidrar til mer kontinuitet og stabilitet fra barnets ståsted, - og som begrenser antallet nye mennesker de er ment å betro seg til.

Fagforbundet etterlyser en videre klargjøring av *hvem* som kan fungere som tillitsperson for barnet. I situasjoner hvor barnet har en god relasjon til personer i enkelte av rollene nevnt ovenfor, vil det kunne være gunstig å bruke en av disse også som tillitsperson. Kan for eksempel en fosterforelder eller en tilsynsfører også være tillitsperson?

Bygging av relasjoner og tillit er grunnleggende faglige målsetninger og verdier i barnevernsarbeid. Et slikt arbeid er avhengig av forutsigbarhet og kontinuitet. Å skape trygghet hos mennesker med tilknytningsforstyrrelser krever tid og mulighet. Dette er en utfordring også for tillitspersonen. Selv om utgangspunktet for samarbeidet er godt, ved at den unge selv velger en person som en har tillit til, skal dette forholdet også styrkes og ivaretas. Det er viktig at departementet legger til rette for at tillitspersonen skal kunne ta et slikt ansvar. For at dette skal være mulig, må tillitspersonen ha mulighet til å stille opp i situasjoner hvor barnet trenger vedkommende. Møter, rettssaker osv. foregår gjerne på dagtid. Hvis departementet legger opp til at det dekkes tapt arbeidsfortjeneste og gis refusjon av reiseutgifter, vil ordningen stå sterkere.

Medvirkning og trygghet for alle barn i barnevernet

Barn i barnevernet og deres rett til medvirkning og innflytelse i eget liv er lovfestet og skal sikres uavhengig av om barnet er under offentlig omsorg, eller kun mottar frivillige hjelpetiltak.

Høringsnotatet presiserer at ordningen med tillitsperson kun vil gjelde for barn som er under barnevernets omsorg, og ikke barn som er frivillig plassert. Når ikke alle barn i barnevernet får en lovfestet rett til tillitsperson, er det avgjørende at medvirkning ikke forutsetter et samarbeid med en eventuell tillitsperson, for å kunne fungere. Derfor er det viktig at vi skaper et kommunalt barnevern som gjøres i stand til å sikre barn og unge deltakelse og påvirkning.

Det fins også barn, under offentlig omsorg, som ikke kjenner en "nøytral person" som kan eller vil ta rollen som tillitsperson. Noen barn har et svært begrenset nettverk på grunn av vanskelige familieforhold, og kanskje også en funksjonsnedsettelse eller atferd som har gjort det vanskelig å knytte relasjoner. Det er avgjørende at disse barna, som det fins mange av i barnevernet, får hjelp til å finne en tillitsperson, - eller får gode muligheter til å føle seg tryggek nok til å medvirke uten en slik ordning.

Strukturelle rammer som hindrer reell medvirkning

Manglende tilgjengelighet

Rambølls brukerundersøkelse blant barn i statlige og private barneverntiltak fra 2011 viser at mange unge i omsorgstiltak synes det er vanskelig å komme i kontakt med egen saksbehandler. Hyppige utskiftninger og manglende kontinuitet blant de ansatte blir trukket fram som gjennomgående problemer, og en del unge vet ikke en gang hvem deres egen saksbehandler er. Dette er en alvorlig trussel mot de unges medvirkning.

Underbemanning

Mangelen på nærhet mellom ansatte og de unge i barnevernet bør også ses som et uttrykk for et strukturelt problem. I dag behandles det i for stor grad som en utfordring den enkelte saksbehandler må håndtere. Det blir lagt vekt på at ansatte i barnevernet må bli flinkere til å

lytte, til å snakke med barn og til å bruke medvirkning som metode. Fagforbundet støtter dette, men mener også at en viktig årsak til barn og unges manglende medvirkning er en underdimensjonert barnevernstjeneste.

Underbemanning er et forhold som også går ut over de ansatte. I mange situasjoner blir det misvisende å sette opp den enkelte saksbehandler som årsak til mangel på medvirkning for det enkelte barn. Vi vet at mange ansatte lider under tidspress og ønsket om å gi bedre hjelp, men ikke har tid til å gjøre det de ser at treng.

Fagforbundet mener at ansvar for alt for mange barn og familier per saksbehandler er en grunnleggende og alvorlig trussel mot kvalitet, forsvarlighet og muligheter for reell medvirkning i barnevernet. Vi mener at det er kun ved å endre dette at man tar brukermedvirkning, barnas behov for trygghet og rett til riktig hjelp på alvor. Fagforbundet oppfordrer derfor departementet til å ruste opp barnevernet, slik at hver ansatt har ansvar for oppfølgingen av mellom 9 til 14 barn (og deres familier).

Økonomiske hindringer for å iverksette riktig tiltak

For at barn skal få reell innflytelse, må den ansatte ha økonomisk handlingsrom til å iverksette individuelt tilpassede tiltak, som springer ut fra barnets medvirkning, ønsker og behov. Hvis det kommuniseres at barnet har mulighet til å medvirke, og barnet ytrer et legitimt ønske for eksempel om å besøke søsken på andre kanten av landet, er det uheldig at dette avslås på grunn av mangel på penger. Da legges det opp til en forventning som ikke kan innfris, og dette kan skape mer avmakt enn bemyndigelse.

Fagforbundet etterlyser ressurser til å iverksette tiltak som er tilpasset det enkelte barnets behov og ønsker.

For å løse et problem må man gjøre noe med årsaken til problemet

Hvis et barn som barnevernet har overtatt omsorgen for ikke har tillitt til noen i barnevernet, er dette en kritisk situasjon, og bør behandles der etter. Hvis begrunnelsen for at et barn vil ha en tillitsperson er at den ikke er trygg på noen andre voksne i barnevernet, er dette alarmerende, og må utløse en tettere og bedre oppfølging fra barnevernstjenestenes side.

Fagforbundet ser et overbelastet kommunalt barnevern og dårlige økonomiske rammebetingelser som en grunnleggende årsak til mangel på medvirkning for barn og unge i barnevernet. Fagforbundet kritiske til lettvinne tiltak som skal løse problemer som manglende kompetanse og bemanning i kommunalt barnevernet fører til. Fagforbundet mener tiltaket med tillitsperson kan ses som et utilstrekkelig forsøk på å bøte på et mye mer omfattende og utbredt problem, nemlig underbemanning i barnevernstjenesten.

Økonomiske og administrative konsekvenser

Som det går fram over, er Fagforbundet svært bekymret for arbeidsmengden til de ansatte i den kommunale barnevernstjenesten. Vi mener at kapasitetsmangel truer barnevernstjenestens mulighet til å gi tilstrekkelig hjelp til og oppfølging av det enkelte barn.

For at denne ordningen med tillitsperson skal fungere etter intensjonen krever den innsats også fra de ansatte i barnevernet. Barnet og familien skal informeres om tillitspersonsordningen og de ansatte skal ved behov bistå barnet med å finne en egnet kandidat. Tillitspersonen skal få informasjon om sin rolle og det skal lages tilrettelagte erklæringer om taushetsplikt. Og ikke minst, tillitspersonen skal innkalles til møter, og barnevernet skal legge til rette for at

tillitspersonen har reell mulighet til å delta når barnet skal i samtaler, møter, rettssak osv. Når en også ser at tillitspersonene trolig ikke får dekket reiseutgifter eller tapt arbeidsfortjeneste fra ordinært arbeid, står barneverntjenesten overfor en utfordring med hensyn til å være inkluderende og legge til rette for tillitspersonens muligheter for deltakelse.

Derfor er det svært betenkelig at departementet konkluderer med at innføring av ordningen med tillitsperson, ikke vil medføre økonomiske og administrative konsekvenser av betydning for kommunene.

Hvis tillitspersonsordningen anses som et viktig tiltak, mener Fagforbundet det bør legges til rette for at den kan gjennomføres. Det betyr i tillegg til praktisk tilrettelegging at det tilføres økonomiske ressurser til gjennomføring.

Fagforbundet mener at avsnittet om administrative konsekvenser blir ekstra uforståelig, når en velger å nevne politiets merarbeid i forbindelse med utsteding av politiattester. Samtidig som en gjennom notatet har gitt en rekke oppgaver til barnevernet, som en avslutningsvis konkluderer med ikke vil ha økonomiske og administrative konsekvenser.

Medvirkning med utgangspunkt i barnets hverdag

For at brukermedvirkning skal virke bemyndigende, er det viktig at barna får innflytelse på saker som de selv definerer som viktige. Vårt utgangspunkt er at det barna og ungdommene ser som viktig, blir avgjørende for hva de ønsker å påvirke. Barn og unge under offentlig omsorg må bli stilt åpne spørsmål om hva de trenger, for å føle at de blir hørt og ivaretatt. Reell medvirkning gir de unge mulighet til å bestemme hvilke ting de vil ha innflytelse på.

Fagforbundet etterlyser en videre diskusjon rundt barn og ungdoms mulighet for medvirkning, i situasjoner hvor det vil få merkbare konsekvenser for andre parter, for eksempel ansatte i barnevernet.

Det er fint at de unge for eksempel får mulighet til å få lese ”mappa si” og få delta i rapportskrivning og lignende. Det bør likevel vurderes i hvilken grad den unge også bør få innflytelse på mer grunnleggende sider ved systemet vedkommende er i.

Fagforbundet mener at det er hensiktsmessig at alle institusjoner, og andre former for omsorgstilbud, jevnlig tar en kritisk gjennomgang av egne regler. Dette gjelder de skriftlige, men ikke minst de uformelle reglene for hverdag og praksis (på institusjonen).

Mange av våre medlemmer som arbeider på institusjon er bekymret over manglende mulighet til å gi god omsorg til barn og unge, på grunn av utilstrekkelig bemanning. Unge på institusjon opplever at de ansatte ofte vil dem vel, men at de ikke har nok tid til dem. Igjen ser vi at ressurser blir en trussel mot de unges mulighet til medvirkning og retten til god omsorg.

Med hilsen
FAGFORBUNDET

Sign
Signe Hananger
Avdelingsleder
Seksjon helse og sosial